

Ons nummer: 023.000754

Informatie raad/mededeling college

Onderwerp	Toekomstig Waterbeheer
Commissie	Doarp, Stêd en Omkriten
Collegebesluit d.d.	4 april 2023
Portefeuillehouder	Michel Rietman
Team	Water
Adviseur	Arjan Reekers

Reden informatieverstrekking actieve informatie van het college

Collegebesluit

De actieve informatie over het toekomstig waterbeheer vast te stellen en te delen met de gemeenteraad.

Toelichting/achtergrond

Met deze actieve info wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de stand van zaken van het toekomstige waterbeheer in Súdwest-Fryslân. Het waterbeheer bestaat uit drie belangrijke pijlers:

1. Het wegwerken van achterstallig onderhoud in eigen wateren (gemeente is onderhoudsplichtig);
2. Toewerken naar meer samenwerking met andere (overheids)partijen;
3. Toekomstig beheer van overige vaarten (waterplanten-problematiek en onderhoud opvaarten).

In dit stuk gaat het alleen om boezemwateren. Dat zijn de wateren met een vast peil en waar veelal in gevaaren kon/kan worden. Bij het onderhouden van deze wateren kan het gaan om maaien, hekkelen of baggeren.

1. Wegwerken achterstallig onderhoud

De gemeente heeft ongeveer 550 hectare aan water in beheer en onderhoud. Dit water bevindt zich vooral in stedelijk gebied. Daarnaast heeft de gemeente twee vaargeulen te onderhouden (Makkum en Hindeloopen). Het areaal bevat geen aangewezen recreatieve en beroepsvaarwegen, want deze worden onderhouden door de provincie en het waterschap. De randen (stoepen) van deze vaarwegen zijn soms wel weer een verantwoordelijkheid van de gemeente.

Binnen het gemeentelijke areaal is er het nodige achterstallige onderhoud. Dit werd eerder (2020) geraamd op circa € 5 miljoen. De afgelopen jaren is hier geen inhaalslag in gemaakt. De afgelopen jaren lag de focus namelijk vooral op het dossier 'Overdracht stedelijk water' (OSW). Dit loopt tot en met 2025. Maar de komende jaren wordt naar verwachting wel een kleine inhaalslag gerealiseerd. In de Programmabegroting van 2023 is voor de jaren 2023, 2024 en 2025 extra onderhoudsbudget toegekend van € 200.000,- per jaar. Hiermee komt het totale onderhoudsbudget op € 625.000,- per jaar. Deze middelen zijn bestemd voor het onderhoud aan gemeentelijke waterbodems

Hierbij moet wel direct een kanttekening worden geplaatst, want de kosten voor baggeren en het verwerken van slib (zeker door de aanwezigheid van PFAS¹) is nogal duurder geworden. Uit de evaluatie van het Beheerplan Waterbodems in 2024 moet blijken hoe de gemeente ervoor staat: zijn de achterstanden ingelopen en is het huidige onderhoudsbudget voldoende?

¹ PFAS is een stofgroep waarbij enkele specifieke PFAS behoren tot de groep Zeer Zorgwekkende Stoffen. In de onderhoudsbagger kunnen PFAS aanwezig zijn en deze kunnen een belemmering vormen voor de afvoer/verwerking van de baggerspecie.

2. Samenwerking met andere partijen

Bestuurlijk is door SWF uitgesproken om in Friesland meer te gaan samenwerken op het gebied van waterbeheer en dan met name het baggeren. Vele partijen voeren geregeld onderhoud uit aan boezemwateren, zoals de provincie, waterschap, gemeenten, Marrekrite, particulieren en ondernemers. Zeker de overheden kunnen winst behalen door meer te gaan samenwerken. Een eerste stap is al gezet door de beschikbare data in de beheersystemen met elkaar te delen. De data van de provincie en het waterschap staan in het gemeentelijke beheersysteem. Dat is een begin. De data bevat peilingen van de verschillende watergangen en gegevens als onderhoudsdieptes, -breedtes, etc.

In februari '23 is er een overleg geweest tussen de Marrekrite en de gemeente. Hierbij is de gezamenlijke wens tot meer samenwerking uitgesproken. Er is afgesproken om één keer per kwartaal bij elkaar te komen en dan ook de provincie en bij voorkeur het waterschap te laten aanhaken. Dan kunnen de planningen worden besproken om deze beter op elkaar te laten aansluiten.

3. Toekomstig beheer overige vaarten

Het derde punt is het toekomstige beheer en onderhoud van overige vaarten. Dit zijn vaarten zonder vaarwegstatus. Het gaat om vaarten waar van oudsher kon worden gevaren, maar waar dat in de huidige situatie amper mogelijk is. De oorzaak is het dichtslibben van vaarten en de verbetering van de waterkwaliteit, waardoor zonlicht eerder de bodem raakt en ze dichtgroeien door waterplanten.

De afgelopen jaren zijn er de nodige klachten van inwoners/ondernemers en verzoeken/initiatieven bij de gemeente binnengekomen over de verslechterde bevaarbaarheid van overige vaarten. Bij initiatieven valt te denken aan 'Lytse Farwegen 2.0', 'Wiuwert oan it wetter' en 'team ALG'. Veel van deze vaarten - zeker in buitengebied - zijn in eigendom bij het waterschap, maar kennen geen vaarwegstatus. Het belang van het waterschap ligt bij voldoende aan- en afvoercapaciteit van water en ecologisch beheer, volgens de KRW²-richtlijnen. Het recreatieve belang zou dan bij de gemeente horen, maar dat is niet vastgelegd.

In maart en april wordt aan een kaart gewerkt, waarop de gewenste vaarroutes en de huidige probleemgebieden in beeld worden gebracht. De doelgroep is de kleine recreatievaart (sloepjes, kano's, sups, etc.). Mogelijk ligt hier een koppelkans met de versterking IJsselmeerkust, waar ook aandacht is voor de kleine recreatievaart rondom het IJsselmeergebied.

Vanuit de wensenkaart moeten gezamenlijk keuzes worden gemaakt en prioriteiten worden gesteld. Dit wordt opgepakt met de afdeling Gastvrijheidseconomie en de andere overheden. Dit zal niet zonder slag en stoot gaan, omdat elke overheid haar eigen rol en belang heeft. Na een positief advies wordt de opgave financieel in kaart gebracht en kan er een financieringsvoorstel volgen voor de Programmabegroting van 2025.

Waterrecreatie is onderdeel van de fijne, gezonde leefomgeving voor inwoners. Als vanuit de wensenkaart gezamenlijke keuzes moeten worden gemaakt, dan ook hierbij het nieuwe denkkader Waterrecreatie Fryslân 2050 toepassen, vastgesteld op 28 maart 2023 door GS. Met dit denkkader kunnen belangen van waterrecreatie in/op/aan het water beter geborgd worden in ruimtelijke processen/ vraagstukken, want dit is tot op heden niet het geval. Dit nieuwe denkkader rijkt bouwstenen aan waarmee gemeenten zelf (context specifieke) keuzes kunnen maken binnen de NOVEX-puzzel. Op deze manier kan waterrecreatie een bijdrage leveren aan de oplossing van grote maatschappelijke opgaven. Het instrument wordt de komende maanden door de provincie via werkateliers uitgerold in de Friese gemeenten.

² KRW staat voor Kaderrichtlijn Water. Vanuit deze richtlijn zijn vele waterlichamen aangewezen als KRW-water, met als doel goede waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater). Waterplanten en biodiversiteit hebben dan vaak een positief effect.

Dit traject loopt enigszins parallel met het tweede punt: meer samenwerking tussen overheden onderling. Een mooie start is een proef met een maaiboot die de waterplanten maait en opvangt (en dus niet verspreid). Deze proef wordt samen met het waterschap opgepakt in het seizoen van 2023.

Planning voor vervolg

Hieronder zijn de acties kort benoemd met daarbij een voorlopige planning.

Actie	Door	Tijdspad	Status
Overleg met Marrekrite over samenwerking baggeren	SWF	januari - februari 2023	Gereed
Gewenste vaarroutes en probleemgebieden in beeld	SWF en externen	maart - april 2023	Loopt
Gewenste vaarroutes prioriteren en op geld zetten	SWF	april - juni 2023	Volgt
Vervolgoverleg samenwerking overheden	SWF	mei 2023	Volgt
Proef met maaiboot, inclusief monitoren van effecten	Waterschap en SWF	juni - september 2023	Volgt
Vervolgoverleg samenwerking overheden	SWF	september 2023	Volgt
Plan van aanpak waterplanten	SWF en overige partijen	oktober - december 2023	Volgt
Actualiseren Beheerplan Waterbodems, inclusief update achterstanden, samenwerking en aanpak waterplanten (incl. financiële gevolgen)	SWF	Q1 - Q2 2024	Volgt
Optioneel: inregelen extra financiën voor Programmabegroting 2025	SWF	Q2 2024	Volgt

Bijlage(n)

-